

Citiți lecția din manual: *Reforma. Contrareforma*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Reforma și Contrareforma

1. Definiții

Simonie = vânzarea funcțiilor ecleziastice (bisericești); trafic cu lucruri considerate de Biserică drept bunuri spirituale, sfinte și pedepsit cu excomunicarea.

Indulgență = act de iertare, totală sau parțială, a păcatelor acordat credincioșilor de către Biserica Catolică în secolul al XVI-lea, în schimbul unei sume de bani.

2. Reforma

- secolele XIV-XV - opoziția față de puterea Bisericii Catolice și necesitatea înnoirii religioase a fost formulată de precursorii Reformei: John Wycliffe (a criticat bogăția și abuzurile Bisericii Catolice; a negat rolul de intermediar al Bisericii între Dumnezeu și credincioși; a tradus *Biblia* în limba engleză), Jan Hus (a cerut clerului să renunțe la viața luxoasă; i-a îndemnat pe credincioși să nu se mai supună Bisericii Catolice ⇒ a fost excomunicat și ars pe rug) și Girolamo Savonarola (a denunțat corupția și imoralitatea clerului catolic ⇒ a fost acuzat de erezie și ars pe rug);

- prima jumătate a secolului al XVI-lea - apariția Reformei religioase, o mișcare ideologică și social-politică îndreptată împotriva abuzurilor și corupției Bisericii Catolice;

- cauzele Reformei au fost următoarele:

a. Religioase: preocuparea oamenilor de a găsi salvarea eternă nu a putut fi rezolvată de reprezentanții ignoranți și corupți ai Bisericii Catolice, preocupați mai mult de funcții (**simonie**), proprietăți și venituri (vânzarea de **indulgențe**) decât de misiunea lor religioasă;

b. Economico-sociale: taxele mari impuse de papalitate, acumularea și folosirea proprietăților de pământ în mod necinstit de către cler ⇒ nobilimea și burghezia au dorit să confiscă averile Bisericii;

c. Politice: monarhii occidentali, a căror putere a crescut foarte mult, au contestat autoritatea papală;

d. Culturale: descoperirile științifice (tiparul) și noua concepție despre om promovate de Renaștere și Umanism au zdruncinat autoritatea Papei, dorindu-se reîntoarcerea la valorile creștinismului primar și la o Biserică modestă, preocupată doar de actele de caritate și de spiritul de sacrificiu.

3. Răspândirea Reformei

I. Luteranismul: secolul al XVI-lea - în spațiul germanic, opoziția față de clerul catolic s-a generalizat la nivelul tuturor categoriilor sociale. Inițiatorul Reformei a fost Martin Luther (1483-1546), doctor în teologie, un opozant al imoralității clerului: s-a manifestat împotriva luxului Bisericii Catolice și s-a ridicat împotriva papei Leon al X-lea (1513-1521), care a introdus vânzarea indulgențelor pentru a strânge fonduri pentru finalizarea lucrărilor la Catedrala Sfântul Petru. 1517 - la Wittenberg, Martin Luther a formulat „*Cele 95 de teze*”, în care a criticat papalitatea și a condamnat comerțul cu indulgențe. 1521 - la Worms, în fața Dietei convocate de împăratul Carol al V-lea (1516-1556) și a reprezentanților Bisericii Catolice, Luther a refuzat să își renege ideile și a fost excomunicat. 1521-1522 - refugiat la castelul din Wartburg, Luther a tradus *Biblia* în limba germană și și-a definitivat doctrina. Conform acestuia, mântuirea putea fi obținută prin credință, fără mijlocirea Bisericii, și prin citirea *Bibliei* în limba fiecărui popor. Luther a înlocuit preoții cu pastori, a redus numărul de sacramente (taine) acceptate (botez, spovedanie și împărtășanie), a abolit cultul sfinților, a eliminat celibatul preoților și a desființat ordinele călugărești și mănăstirile. Mișcarea de reînnoire a Bisericii Catolice declanșată de Martin Luther a devenit cunoscută sub numele de Reformă ⇒ apariția unei noi confesiuni, protestantismul, ieșită de sub autoritatea papalității, și care s-a extins în Germania, Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda, Polonia și Ungaria.

- 1524-1555 - ideile despre libertatea de credință propagate de Martin Luther au avut ecou în rândul

țărănimii, burgheziei și al micii nobilimi germane:

a. 1524-1525 - desfășurarea Războiului Țărănesc German, declanșat de călugărul Thomas Muntzer (1489-1525), ca urmare a situației grele a țăranilor, creșterea impozitelor, confiscarea pământurilor de către nobili și lipsa libertății religioase ⇒ reprimarea răscoalei și execuția lui Muntzer;

b. 1529-1555 - perioada Războaielor religioase din Germania, desfășurat între Liga de la Schmalkalden (protestantă), principii catolici și împăratul Carol al V-lea ⇒ 1555 - s-a semnat Tratatul de pace de la Augsburg, prin care au fost acceptate confesiunile protestantă și catolică.

II. Reforma zwingliană: reforma religioasă din Elveția a avut la bază ideile preotului Huldrych Zwingli (1484-1531). 1523 - la Zurich, Zwingli a expus „*Cele 67 de Articole*”, în care și-a prezentat doctrina: înlăturarea ierarhiei ecleziastice, comunicarea directă dintre credincioși și Dumnezeu, confiscarea bunurilor Bisericii Catolice și conducerea acesteia de către autoritatea laică. 1525-1531 - război între cantoanele reformate și cele catolice ⇒ 1531 - moartea lui Zwingli și semnarea Păcii de la Kappel, prin care s-a stabilit dreptul fiecărui teritoriu elvețian de a își alege religia.

III. Calvinismul: a avut la bază ideile teologului francez Jean Calvin (1509-1564). În lucrările „*Așezământul religiei creștine*” (1536) și „*Despre predestinarea eternă a lui Dumnezeu*” (1552) Calvin și-a prezentat doctrina: teoria predestinării divine, conform căreia omul este sortit de Dumnezeu la mântuire sau chinul veșnic, de care se putea scăpa prin pocăință, supunere și muncă. Reforma calvină s-a răspândit în Franța, Anglia, Scoția, Olanda și Europa Centrală. 1562-1598 - în Franța, s-au desfășurat războaiele religioase dintre hughenoți (protestanți), susținuți de Anglia și Germania, și catolici, sprijiniți de Spania, deosebit de sângeroase (23/24 august 1572: masacrarea a mii de hughenoți în „*Noaptea Sfântului Bartolomeu*” de către catolici) ⇒ urcarea pe tron a regelui Henric al IV-lea de Bourbon (1589-1610) și emiterea *Edictului de la Nantes* (1598), prin care a fost recunoscută libertatea religioasă a protestanților.

IV. Anglicanismul: regele Henric al VIII-lea (1509-1546) a limitat influența Bisericii Catolice în Anglia (papa Clement al VII-lea - 1523-1534: s-a opus divorțului cerut de Henric al VIII-lea și l-a excomunicat pe monarhul englez) și a pus bazele unei noi religii protestante. 1534 - Parlamentul a votat „*Actul de supremație*”, prin care Biserica engleză a fost scoasă de sub autoritatea papală, pământurile acesteia confiscate, *Biblia* a fost tradusă în limba autohtonă, iar noul lider religios a fost proclamat regele. 1564 - în perioada domniei reginei Elisabeta I (1558-1603), în „*Cele 39 de Articole*”, a fost fixată doctrina anglicană, bazată pe idei calvine.

4. Contrareforma

- secolele XVI-XVII - Biserica Catolică a demarat Contrareforma, cu sprijinul Spaniei și Austriei;
- 1540 - crearea Companiei lui Iisus (Ordinul Iezuiților), ordin religios subordonat papei (condus de Ignățiu de Loyola), cu scopul de a răspândi catolicismul și a lupta împotriva Reformei și a ereziilor;
- 1545-1563 - papa Paul al III-lea (1534-1549), pentru a combate Reforma, a convocat Conciliul de la Trento (Italia), în cadrul căruia s-au hotărât următoarele: înnoirea Bisericii; combaterea abuzurilor și a corupției; impunerea unei discipline severe clerului (s-a menținut celibatul); întemeierea Inchiziției romane, tribunal religios (1542-1543); crearea *Index Librorum Prohibitorum* (din limba latină: „*Indexul cărților interzise*”), o listă de cărți considerate eretice (1543); întemeierea de școli (seminarii) și universități pentru preoți; susținerea barocului, un curent artistic exuberant, opozantul simplității predicate de Reformă ⇒ recatolicizarea Poloniei, Ungariei (parțial) și Germaniei de Sud.

5. Urmări

- consecințele apariției Reformei au fost următoarele:

- Apariția de noi confesiuni (Biserici), protestante: luteranismul, calvinismul și Biserica Anglicană;
- Diminuarea autorității papale în statele și zonele care au ieșit de sub autoritatea Bisericii Catolice;
- Pătrunderea limbilor vorbite în cultura scrisă și în educație, ca urmare a traducerii *Bibliei* în limbile materne și prin introducerea acestora în slujba religioasă, în locul limbii latine;
- Curentele reformate au contribuit la dezvoltarea spiritului capitalist.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=YR1-j7pa4mM>

https://www.youtube.com/watch?v=xy_M4pDjafo

Fișă de lucru: *Reforma și Contrareforma*

Citiți cu atenție textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. „Fiecare creștin adevărat are parte de toate binecuvântările lui Hristos și ale Bisericii, iar acest lucru îi este acordat de Dumnezeu, chiar și fără scrisori de iertare a păcatelor. (...) De ce papa, a cărui bogăție este astăzi atât de mare nu construiește această biserică a Sfântului Petru cu propriii bani, în loc să o construiască din banii sărmanilor credincioși?

(Martin Luther, *Cele 95 de teze*)

B. „În privința indulgențelor, Conciliul declară că acestea sunt necesare și folositoare creștinilor. Dar, în ceea ce privește abuzurile care au fost făcute, interzicem cu desăvârșire orice fel de plată a acestora. Toți oamenii Bisericii trebuie să ducă o viață simplă, să fie apropiați de credincioși.”

(Conciliul de la Trento)

1. Transcrieți, din sursa A, cuvintele care indică atitudinea autorului față de indulgențe.

2. Imaginați-vă că sunteți un negustor și trăiți într-un oraș german în anul 1517. Scrieți o scrisoare către un alt negustor, din Țările Române, în care să-i explicați acestuia ce sunt indulgențele și care este părerea voastră despre acordarea acestora.

3. Indicați, pe baza sursei B, două măsuri luate de Conciliul de la Trento, cu scopul de a îmbunătăți activitatea Bisericii Catolice.

4. Alcătuiți o listă cu 3-5 propuneri în favoarea unității Bisericii Catolice, pe care le-ați înainta membrilor Conciliului de la Trento.

Propunerea 1	
Propunerea 2	
Propunerea 3	
Propunerea 4	
Propunerea 5	

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, Niculescu, Anita-Sabina, Horga, Paula-Coca, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Akademos Art, Ilfov, 2023.
3. Ochescu, Maria, Oane, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Art Klett, București, 2023.
4. Ciobanu, Loredana, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Booklet, București, 2023.
5. Preda, Elena, Stoica, Stan, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura CD Press, București, 2023.
6. Boșcodeală, Felicia Elena, Cojocaru, Daniela Ana, Sima, Marina, Șerban, Nicolae, Bălănescu, Flori, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Corint Logistic, București, 2023.
7. Stan, Magda, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2023.
8. Diaconu, Maria Aurelia, Aichimoaie, Adrian Ilie, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Intuitext, București, 2023.
9. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Litera, București, 2023.
10. Berstein, Serge, Milza, Pierre, *Istoria Europei*, Editura Institutul European, Iași, 1998.
11. Jenkins, Simon, *Scurtă istorie a Europei: de la Pericle la Putin*, Editura Litera, București, 2019.
12. Rady, Martyn, *Franța: Renaștere, religie și refacere (1494-1610)*, Editura ALL, București, 1999.

